

До

Научното жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по Професионално направление 3.6 Право, Научна специалност „Трудово право и Обществено осигуряване” в Софийския университет „Свети Климент Охридски”

Рецензия

по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” по Професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Трудово право и Обществено осигуряване” в Софийския университет „Свети.Климент” Охридски”- София

от проф.д-р на юрид. науки Васил Мръчков

I. Общи бележки

1. В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” (обн.ДВ, бр.108 от 17.12.2013 г.) участва един кандидат – Нина Милкова Гевренова-главен асистент по Трудово и осигурително право в едноименната катедра в Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски”-София, доктор по право.

2. За участие в конкурса кандидатът е представил 4 научни труда: една монография и 3 статии, публикувани след защитата на докторантската й дисертация през 2007 г. Те са само част от научните трудове на кандидата-общо 2 монографии, участие в 2 книги (при разделно съавторство и 12 статии от постъпването й като асистент по Трудово право и Осигурително право в Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски” през 1992 г. Кандидатът е изключил от научните си трудове не само трудовете публикувани преди 2007 г., но и някои публикации от периода след 2007 г.-участие в една книга (Правен режим относно лицата с психически увреждания (в разделно съавторство с проф. Дарина Зиновиева) изд.Сиела, С., 2012, с.71-144). Това е лична преценка на кандидата. Рецензията се отнася само за трудовете, които са представени за участие в обявения конкурс.

3. За участие в конкурса като хабилитационен труд по чл.24, ал.3 ЗРАС кандидатът е представил публикувания монографичен труд „Специална закрила на работниците и служителите с намалена работоспособност”, изд.Сиби, С., 2013.

II. Научна продукция

А. „Специална закрила на работниците и служителите с намалена работоспособност”

1. Монографията е в обем 295 стр. Тя се състои от : Увод (с.9-12); Гл.I – Специална закрила при възникване на индивидуалното трудово правоотношение (с.13- 88); гл.II- Специална закрила по време на

съществуването на индивидуалното трудово правоотношение (с.89-217); Гл.III-Предварителна закрива при прекратяване на индивидуалното трудово правоотношение (с.218-289); Заключение (с.288-289). Изложението в трите глави е тематично обособено и подредено във вътрешни подразделения, означени с арабски цифри. Това придава прегледност на изложението и улеснява читателя при ползването на книгата.

2. Работата съдържа и библиография на ползваната научна литература (с. 290- 295), която включва 106 заглавия на български език и 11 заглавия - на немски и руски езици. Посочените съчинения са ползвани от Авторката в монографията.

3. Темата на хабилитационния труд е сполучливо избрана. Уредбата на специалната закрива на лицата с намалена работоспособност по Кодекса на труда от 1951 г., както по Кодекса на труда от 1986 г., в който е обогатена и структурно обособена и в й тази част е стабилна и без особени промени от 1992 г. насам (гл.XV, раздел III, чл.314-320). До сега тези въпроси са били предмет на разглеждане предимно в университетската учебна литература (проф. Л.Радоилски, проф.В.Мръчков, проф. Кр.Средкова, проф. Ат. Василев), а от последните трима автори и в коментарната правна литература . Хабилитационният труд на д-р Нина Гевренова е първото монографично изследване по тези въпроси.

Основни научни приноси

1.Изследването в трите глави убеждава читателя в **богатството на правни проблеми**,които темата съдържа. То надхвърля обособената законова уредба в 6-те члена на Кодекса на труда в гл.XV,раздел III ,а включва и разпръснатите други разпоредби в основния ни трудов закон (чл.140, ал.4, т.4, чл.147, т.4, чл.333, ал.1,т.2-3 КТ), както и в Закона за интеграция на хората с увреждания от 2004 г. (чл.22-31) и правилника за неговото прилагане (чл.16-23). Авторката е успяла да види тези проблеми, да ги идентифицира и да ги постави в центъра на изложението и с тяхното разглеждане е направила цялостно монографично изследване.

2.Изследването има **сполучлива структура**. Тя използва на модела учението за индивидуалното трудово правоотношение и неговото динамично развитие с трите тематични логически етапи, през които преминава: възникване, действие и прекратяване, които изпълват със специфично съдържание действащите правни уредби по тях. Те са последователно подредени в изложението. Това придава на изследването интегрален характер, т.е. характер на едно системно цяло, съставено от три глави, които следват „живота” на трудовото правоотношение. В центъра на цялото изложение са особеностите, съдържанието на специалната закрива в трудовото правоотношение на лицата с намалена работоспособност (с. 45-82,93-158,237-287).

3. Темата се оказва **юридически трудна ,но научно –благодатна и благодарна**. Тя изисква задълбочено познаване на цялото трудово право и по-специално на индивидуалното трудово право и на редица негови особени

проявления в изследваната област- за работодателя, като „специализиран“ работодател, и негови специфични задължения (при определяне на подходящите длъжности за заемане от лица с намалена работоспособност, за учредяване на трудовото правоотношение с безработни лица с намалена работоспособност и др. От друга страна, изследването на темата изисква задълбочени познания по административно право (определяне на подходящите длъжности, трудоустрояването, закрилата при уволнение и др. Най-сетне разработването на тази тема е акт на уважение, хуманност и социална чувствителност към тази категория лица- навлизане в техния свят и проблеми. Изложението показва, че авторката безспорно успешно се е справила с трудностите (с. 25-48, 89-132, 257, 270 и др.).

4. Представената като хабилитационен труд книга е **задълбочено научно изследване**. То се основава на грижливо проучване на правна уредба, комплексната-отнасяща се до различни правни отрасли: трудово, административно, финансово право, гражданско право, специална правна литература по тях, както и по въпроси на обща теория на правото. Това придава на хабилитационния труд характер на комплексно научно изследване (с. 25-49, 56-67, 85-88, 88, 93-159 и др.).

5. Кандидатът проявява **критично отношение** към действащата законова уредба в изследваната област. Авторът открива в нея несъвършенства, непълноти, както и неправилни законодателни разрешения и прави по тях предложения *de lege ferenda* (с. 29-30, 31, 32, 35, 140-141, 263-264, 267-270, 280-289 и др.). Не всички предложения споделям, но смятам, че всички са обосновани с правни доводи и заслужават внимателно обсъждане.

6. Изследването се основава на **проучване на съдебната практика**- предимно на двете върховни съдилища- ВКС и ВАС (с. 70, 73, 99, 118, 120-125, 131-132, 133, 152, 165, 171, 189-192, 224, 236, 243-244, 248-253, 274, 277-280 и др. Проучена е и **административната практика** на Министерството на труда и социалната политика, практиката на органите на медицинската експертиза на работоспособността-ТЕЛК и НЕЛК. Практиката е използвана като източник на правни проблеми и съпроводена са правни анализи на разглежданите въпроси (с. 118, 120, 121, 122-123, 125, 172, 175 и др.).

7. Хабилитационният труд показва **способността на авторката да вниква в правната норма**, да анализира нейното съдържание, да изтъква нейната цел и социална функция, да посочва предимствата и недостатъците на законодателните разрешения (с. 25-40, 57-67, 77-82, 109-152, 158-195, 237-246, 270-278 и др.).

8. Работата като цяло бележи **възходящото научно развитие** на кандидата и неговата способност за самостоятелно правно мислене и анализи, след защитата на докторантската й дисертация през 2007 г.

По хабилитационния труд могат да се направят и **критични бележки**. Ето по-важните от тях.

1. В труда не е достатъчно изяснено ключовото понятие **„специална закрила”** на лицата с намалена работоспособност, което се съдържа в заглавието на труда, в заглавията на неговите три глави и върху което е изградено цялото изследване. То е легално понятие: използва се в глава XV на Кодекса на труда и в заглавията на нейните три раздела. Авторката се докосва до него, инцидентно се спира на него (с. 10, 14-16 и др.), но липсва неговия цялостен правен анализ, събран на едно място, като засилена, по-интензивна закрила, в сравнение с общата закрила на наемния труд по чл. 1, ал. 3 КТ.

2. Не са достатъчно изследвани и очертани **конституционните основи** на специалната закрила на лицата с намалена работоспособност. И тук по нещо, но разпръснато е казано (с. 19-20), но липсва компактен анализ, извлечен от принципа на социалната държава (абз. 5 от Преамбюла на Конституцията) и разпоредбите на чл. 6, ал. 2, чл. 16, 51, ал. 4 на Конституцията.

3. Понятието за **специализирания работодател** е плодотворна идея, развита повече с оглед на неговите предметни белези (с. 57-74) и по-малко като обобщение. А трудовото право го урежда и в други случаи (например при временната работа с работодателя, който осигурява временна работа по чл. 107с КТ и работодателя, който приема работници и служители на временна работа по чл. 107т с.к.) и позволява извеждането му като обобщено понятие, което при трудови правоотношения с работници и служители с намалена работоспособност намира едно от своите конкретни проявления.

4. **„Отказът” на работодателя да приспособи условията на труд** и да ги пригоди към намалената работоспособност на трудоустроените лице” (с. 82-85) трудно би могъл да се определи като субективно потестативно право. Субективното преобразуващо право е преди всичко право, т.е. благо на една от страните на трудовото правоотношение, упражняването на което с положително действие води до промяна в правоотношението. А разглежданият отказ е чисто и просто неизпълнение на едно установено в закона (например чл. 21 ал. 6 НТ, чл. 309 КТ и др.) задължение на работодателя. От неизпълнението на едно задължение следва санкция за неизпълнителната задължението си страна. Струва ми се, че от него не може да се извежда субективно преобразуващо право на другата страна. Според мен, това е изкуствена конструкция, която не отговаря на природата на субективните преобразуващи права.

5. Авторката многократно определя **задълженията на работодателя като „субективни”** (с. 68-71, 77-79, 137-138, 147-148, 168-170 и др.). Тази конструкция не ми се струва приемлива. Не е ясно какво се има предвид под **„субективно задължение.”** Като че ли се има предвид, че задължението е на работодателя, като страна (субект) на трудовото правоотношение т.е., че задължението е „субектно.” По-скоро струва ми се, че авторката моделира това понятие като симетрично на „субективното право.” Субективно не е просто правото, което е на определен субект, а правото, като благо, упражняването на което зависи от волята на неговия субект. Такава „опция” при юридическите задължения задълженият правен субект няма. Те обвързват (задължават) правният субект, на който са възложени, да ги изпълняват. И с това се изчерпва тяхното правно значение и предназначение.

6. В някои части изложението навлиза **прекомерно в подробно разглеждане** на въпроси, които, според мен, е трябвало трябва да бъдат разглеждани за пълнота, а не да ги подлага на самостоятелно и обстойно разглеждане (например за медицинската експертиза – с.94-109), трудоустройването (с.158-211), правните основания при които се прилага предварителната закрила при уволнение (с.270-278). Това е довело до неоправдано увеличаване на обема на книгата. Нужно е било по внимателно „пресяване” на проблемите.

7. Изложението на места е **тежко и словесно обременено** (с.74-82,112-126,140-158 и др.). Препоръчително е Авторката да обръща повече внимание към словесното олекотяване на изказа. Това се придобива с опита в писането. И не се съмнявам, че и Авторката ще го придобие.

Други научни трудове

Представените други научни трудове за участие в конкурса включват три статии, публикувани в сборниците Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право.

1. Представители на работниците и служителите за информиране и консултиране (Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право, т. III, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2009, с.88-102). Авторката **задълбочено изследва един нов проблем** на българското трудово право- законната уредба на две категории представители на работниците и служителите за информиране и консултиране, създадена през 2006 г. С тази уредба беше въведена в българското трудово право Д.2002/14/ЕО (с.88-91)..Двете групи представители са представителите по чл.7а-7г и чл.130-130 г КТ и представителите на работниците и служителите в комитетите и групите по условията на труда по чл.27 и 28 ЗЗБУТ. На предметна критика е подложено механичното въвеждане на посочената директива във вътрешното законодателство.

2. Момент на реализиране на предварителната закрила при уволнение (Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право, т. IV, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2010, с.173-187). Авторката излиза от правилното, според мен, становище, че правото на уволнение на работодателя е едно и също по своята правна природа, но различни са основанията, на които това право се упражнява (с.173-179). Обръща се внимание на специфичното значение на „заповедта за уволнение”, като писмен акт, в който се обективира едностранното волеизявление на работодателя при упражняване на неговото субективно преобразуващо право на уволнение. Изложението съдържа и **критичен научен анализ** на съдебната практика на предварителната закрила при уволнение (с.175-182).

3. Въпроси на правната уредба на основанията, при които се осъществява предварителна закрила (Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право, т. IV, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2011, с.169-184). Авторката подлага на критичен анализ основанията за уволнение, при наличието на които

е установена предварителна закрила при уволнение. Тя не споделя законодателното разрешение за включването в тези основания на дисциплинарното уволнение (с.181-183). Доводите ѝ за това са , че в извършването на тежкото дисциплинарно нарушение, за което се налага дисциплинарното уволнение е изцяло поведение на провинилия се работник или служител и работодателят няма в него никакъв „дял”.Изтъкнатото от авторката е само част от въпроса. Другата част е, че преценката за наличие на тежко дисциплинарно нарушение, за тежестта на налаганото дисциплинарно наказание и решението за налагане на дисциплинарното уволнение е въпрос на преценка на работодателя,при извършването на която е възможно работодателско пристрастие.Срещу това пристрастие и като израз на защита срещу и като акт на справедливост и безпристрастие е установената предварителна закрила при уволнение.

II. Преподавателска дейност

Госпожа Нина Гевренова е редовен асистент в Юридическия факултет на СУ „Св.Кл.Охридски” от 1992 г. През изтеклите години тя е работила последователно като асистент (1992-2001 г.),старши асистент(2001-2003 г.) и главен асистент от 2003 г. насам. През 2007 г. е защитила успешно докторантска дисертация на тема „Правилникът за вътрешния трудов ред-недържавен източник на трудовото право” и ѝ е дадена образователната и научна степен „доктор по право.” Тя изпълнява съвестно и с чувство на отговорност задълженията си като преподавател- научен ръководител на семинарните упражнения със студентите от IV и V курс на Юридическия факултет на СУ „Св. Кл.Охридски” по Трудово право и по Осигурително право.През 1997- 2001 г. като хоноруван асистент тя водеше упражнения по тези дисциплини и със студентите от ПУ „П.Хилендарски.” Подбира интересни казуси за упражнения и насочва обсъжданията в тях при съчетаване на научните с практическите въпроси на трудовото и осигурителното право. Изпълнява служебните си задължения **с чувство за отговорност и уважение към студентите**. От 2005 до 2009 г. е изнасяла курс от лекции по Социална дейност-магистърска програма във Факултета по педагогика; в Училището по мениджмънт в НБУ е изнасяла лекции по Трудово право-магистърска програма,задочна форма и по Управление на различията,магистърска програма 2002-2013 г.; във ВТУ „Св.Св.Кирил и Методий” при учебните 2012/2013г. и 2013/2014 г. изнася лекциите по Трудово право и по Осигурително право в задочната форма на обучение.

Придобила е и значителен практически опит: като експерт в Министерството на правосъдието (1996-1997 г.) и БТПП (2000-2009 г.); по програмата USAID по проекта Labour Market Project Harmonization of the Bulgarian Labour Law with EU Legislation (2003-2004);главен юридически съветник в БТК АД (2004-2008),директор ЧР в БТК АД (2009-2012 г.), арбитър и посредник в НИПА (2003-2012 г.), а от 2012 г. е член на Правния съвет на Президента на Република България.

Била е на специализация в Унгария (1994 и 1995 г.) и в Германия (2006 г.). Завършила е Английската гимназия –Пловдив и владее английски език.

V. Обща оценка и Заключение

Научната продукция, създадена след защитата на докторантската й дисертация, смятам , че е достатъчна и отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент.” Най-важното научно постижение на д-р Нина Гевренова е монографията й „Специална закрила на работниците и служителите с намалена работоспособност,” представена в конкурса като хабилитационен труд в конкурса. Хабилитационният труд показва способността на г-жа Гевренова да вижда и да изследва задълбочено правните проблеми на трудовото право, да вниква и да се справя успешно с уредбите на административното право, включени в комплексната законова уредба на изследването на намалената работоспособност на работниците и служителите и да изгражда правни конструкции.Тя има натрупан опит в преподавателската дейност не само като главен асистент, но и като университетски преподавател по Трудово и Осигурително право.

Препоръчвам на кандидата да разшири кръга на научните си интереси, като включи в бъдещите си научни изследвания и проблемите на осигурителното право.

Въз основа на изложеното смятам, че кандидатът в конкурса отговаря напълно на изискванията на чл.4, 24 и 27 от Закона за развитието на академичния състав в Република България ,чл.53, 55, 57а и 58 от Правилника за неговото прилагане, както и на чл.105-110 от Правилника за придобиване на научните степени и заемане на академичните длъжности в СУ „Св.Климент Охридски”, поради което убедено

ПРЕДЛАГАМ:

Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски” да избере главен асистент НИНА МИЛКОВА ГЕВРЕНОВА, доктор по право за ДОЦЕНТ по Трудово право и Обществено осигуряване в Юридическия факултет на Софийския университет „Свети Климент Охридски.”

31 март 2014 г.

проф. д-р на юрид.науки Васил Мръчков